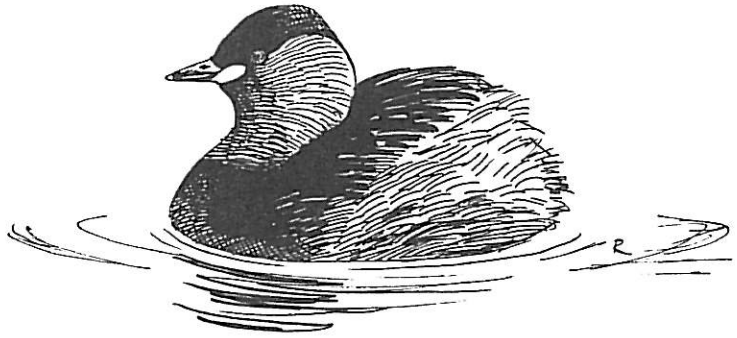

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

Global utbredelse

Med 10-13 underarter er dvergdykkeren utbredt fra Irland og Storbritannia i nordvest til Sør-Afrika og Madagaskar i sør og Japan og Ny-Hebridene i øst. De fleste underartene finnes i Øst-Asia og på de asiatiske og indo-australske øyene. Nominatunderarten finnes i Europa, Nord-Afrika og Tyrkia.

Norsk utbredelse og habitatvalg

Dvergdykkeren ble første gang påvist hekkende i Norge i 1973, da den ble funnet i Østfold og på Sunnmøre (Fjellbakk 1974, Folkestad & Hundvebakke 1974). Arten er lett å overse i hekketiden, og det er mulig at den har hekket tidligere og på flere steder enn det som etter hvert er registrert. Den synes å forekomme i tre atskilte områder: Oslofjordområdet nord til Mjøs-traktene, lavlandsområdene i Rogaland og muligens sørover mot Vest-Agder, samt på strandflateområdene i Møre og Romsdal, jfr. kartet. Muligens kan arten også hekke rundt Trondheimsfjorden og enkelte andre steder i kysttraktene mellom de registrerte områdene.

Som hekkelokalitet foretrekker dvergdykkeren små, vegetasjonsrike dammer og tjern med rik undervannsfauna. Det omfatter både takrørtjern og starr-/snellelokaliteter, oftest med rikelig med flytebladvegetasjon i form av nøkkeroser og tjønnaksarter. Lokaliteten må ha liten vannstandsvariasjon i hekkesesongen. I hovedutbredelsesområdet holder den stort sett til inne i vegetasjon og på små åpninger i vegetasjonsbeltene. På flere av de norske lokalitetene benytter den gjerne også de åpne vannflatene eller flytebladsonene.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling

Med alle de usikkerheter som knytter seg til dvergdykkerens forekomst i Norge, er det vanskelig å gi et sikkert bestandsanslag. Hekkebestanden har tydeligvis variert noe fra år til år. I Møre og Romsdal er det registrert fra ca. 10 til bortimot 20 par på de 9-10 lokalitetene hvor arten er påvist i hekketiden. Om dette er representativt også for de andre hekkeområdene, vil den norske hekkebestanden trolig dreie seg om 30-50 par.

Etter hvert som dvergdykkeren er funnet på en del nye lokaliteter og med inntil 4-5 par hekkende på de viktigste lokalitetene, gir det inntrykk av ekspansjon. Det er likevel langt fra sikkert at dette er korrekt. Den hadde tilhold på en rekke faste overvintringssteder før den ble påvist hekkende, og forekomsten på slike vinteroppholdssteder kan tyde på at hekking

i Norge ikke nødvendigvis er av helt ny dato. Gjennom den 20-års periode som har gått siden dvergdykkeren første gang ble funnet hekkende, syntes det som om det var en liten økning på 1970-tallet, deretter en viss tilbakegang på 1980-tallet før det på nytt har vært en liten oppgang i antall registrerte par rundt 1990. Variasjonen følger stort sett klimatiske svingninger og kan tyde på at bestandens opptreden i randområdene, som i Norge, ikke er spørsmål om ekspansjon, men tilstedeværelse i gunstige perioder, muligens fravær i ugunstige perioder.

Hekkebiologi

De første dvergdykkerparene viser seg på hekkeplassen så snart isen er borte på våren, i tidlige år faktisk fra slutten av mars, men oftest fra siste halvdel av april. De tar raskt ut territorier i områder med gammel vegetasjon. På de lokalitetene som huser flere par, øker antallet til ut i mai. De sist ankomne fuglene oppretter vanligvis sine territorier i nyoppvokst vegetasjon. Etableringsperioden preges av aktivt spill og territorieforsvar, men på lokaliteter med enkeltpar vil fuglene ofte ikke røpe seg uten når de jager bort andre fuglearter.

Dvergdykkeren bygger flytereir som forankres i sivbeltet. I tidlige år kan egglegging komme i gang før 20. april, men oftest legges førstekullet i første halvdel av mai. Det er normalt et andrekkull i juni, mens det i spesielt gunstige år ser ut til også å kunne legges et tredje kull i juli-august. Kullet består av 4-7 egg (førstekull) som ruges i 20 dager. Ungene er flygedyktige ca. 8 uker gamle og kan da straks trekke bort fra hekkeplassen (Bandorf 1970).

Trekkforhold

Dvergdykkeren er trekkfugl, men artens vandringsmønster er ikke kartlagt. Vinterstid foretrekker den ferskvann, oftest i utløpsosier fra større vann eller sjøer, eller i stiltflytende elvestrekninger og kanaler. Ved islegging trekker den ut i grunne og beskyttede poller og viker i brakkvann eller i sjøen. De viktigste vinterlokalitetene i vårt land er påfallende ofte i relativt kort avstand fra de kjente hekkelokalitetene. Det er derfor mye som tyder på at i hvert fall en del av våre dvergdykkere bare forflytter seg korteste vei til brukbare vinterlokaliteter. Dette kan også forklares at de første fuglene dukker opp på hekkeplassene umiddelbart etter isgang. For andre hekkebestander er det gjort ringmerkingsfunn over distanser på inntil 930 km (Bandorf 1970).

Alv Ottar Folkestad

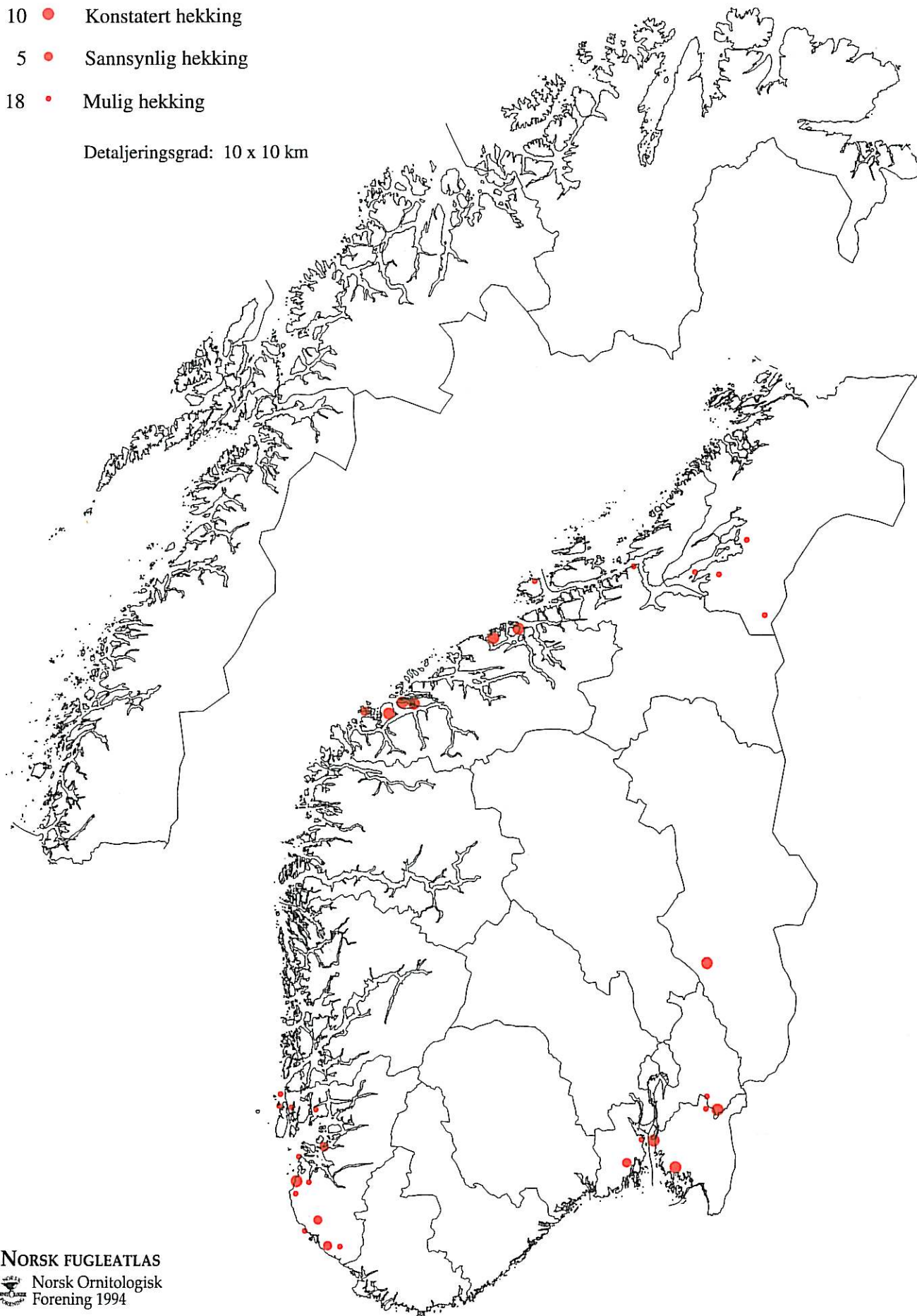
Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

10 ● Konstatert hekking

5 ● Sannsynlig hekking

18 ● Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

NORSK FUGLEATLAS

Norsk Ornitologisk
Forening 1994